

SZLAK HISTORYCZNY „WYDARZENIA WOJENNE 1945 ROKU”

Pod koniec II wojny światowej najcięższe walki w regionie Odry i Warty pozostawiły po sobie widoczne po dziś dzień blizny. Zapraszamy na transgraniczny szlak historyczny śladami wydarzeń z wiosny 1945 roku.

31 stycznia 1945 r. pierwsze oddziały armii radzieckiej dotarły do Odry i tam się osadziły. Wzdłuż dzisiejszej rzeki granicznej doszło do ciężkich walk, które do końca kwietnia 1945 r. spowodowały niezliczone ofiary oraz poważne zniszczenia miast, wsi i infrastruktury.

Anklam

Miejsca na szlaku historycznym „Wydarzenia wojenne 1945” w sposób obrazowy przybliżają dramatyczne wydarzenia z końca II wojny światowej. Należą do nich dawne więzienia i obozy, takie jak więzienie Sonnenburg w Śtońsku, obóz jeniecki Offlag IIC Woldenberg w Dobiegniewie, więzienie Wehrmachtu w Anklam czy obóz zewnętrzny getta Theresienstadt w Wulkow.

Miejsca takie jak Klessin, Kienitz, Kostrzyn nad Odrą, Santok czy Seelow reprezentują ponadto najcięższe zniszczenia i boje, które przyniosły ogromne straty w związku z ostatnią wielką ofensywą radziecką w kierunku Berlina. Nazistowskie Niemcy ostatecznie skapitulowały 8 maja 1945 r. w Berlinie-Karlshorst.

Szlak historyczny Odra-Warta 1945 przypomina wydarzenia z tamtych dni i umożliwia frapujące obserwacje z różnych perspektyw.

PARTNERZY PROJEKTU

Miasto Seelow (Lead Partner)
Küstriner Straße 61, 15306 Seelow
www.seelow.de

Gmina Śtońsk
ul. Sikorskiego 15, 66-436 Śtońsk
www.slonsk.pl

„Erinnerung verbindet” - „Pamięć łączy” w regionie nad Odrą i Wartą to polsko-niemiecka sieć transgranicznej turystyki edukacyjnej i turystyki pamięci. Pod przewodnictwem miasta Seelow marka turystyczna o tej samej nazwie łączy około 180 miejsc pamięci po obu stronach granicy, tworząc wieloperspektywny krajobraz pamięci. Odkryj wyjątkową historię regionu Odry i Warty.

WWW.PAMIEC-LACZY.EU

LIBERATION ROUTE EUROPE

Europejski kulturowy szlak wyzwolenia 1944-45

Liberation Route Europe to certyfikowany szlak kulturowy Rady Europy i projekt LRE Foundation. Szlak ten łączy ludzi, miejsca i wydarzenia w celu upamiętnienia wyzwolenia Europy spod okupacji niemieckiej podczas II wojny światowej oraz refleksji nad długotrwałymi konsekwencjami i historią wojny z wykorzystaniem wielonarodowej i wieloaspektowej perspektywy. Dzięki setkom miejsc i historii w dziesięciu krajach europejskich szlak łączy najważniejsze regiony znajdujące się na drodze posuwania się wojsk koalicji antyhitlerowskiej w latach 1943-1945.

www.liberationroute.com

www.lre-poland.org

STOPKA REDAKCYJNA

Redakcja i skład:
ECCOFORT e.V., Albertinenstr. 1, 13086 Berlin, www.eccofort.eu

Zdjęcia: Map ©ECCOFORT e.V.; Map background ©Printmaps.net/ OSM Contributors; Title: ©Wuhdener Heimatverein e.V.; Inside: Wuhdener Heimatverein e.V.

Projekt „Wspólna pamięć – 80. rocznica zakończenia II wojny światowej 2025” został dofinansowany z Funduszu Małych Projektów (FMP) 2021-2027 Euroregionu PRO EUROPA VIADRINA w ramach Programu Współpracy INTERREG VI A Brandenburgia-Polska 2021-2027.

Podróż przez
wyjątkową historię
polsko-niemieckiego
pogranicza nad Odrą i Wartą

Szlak historyczny
„Wydarzenia wojenne
1945 roku”

TEATR WOJENNY PAŁAC KLESSIN

Pomnik i miejsce pamięci

Stacja Liberation Route Europe

www.pamiec-laczy.eu

TEATR WOJENNY PAŁAC KLESSIN

Pomnik i miejsce pamięci

Zaledwie 1 km na południe od Wuhden leży Klessin, dziś część Podelzig. Wiosną 1945 r. wieś Klessin i majątek rycerski zostały całkowicie zniszczone. Na terenie majątku utworzono pomnik i miejsce pamięci. Oprócz przywrócenia historycznej wartości, zrehabilitowano również interesujący, malowniczy obszar.

W pierwszych dniach lutego 1945 r. Armia Czerwona pokonała zamarniętą Odrę między Kostrzynem a Lubuszem (Lebus). Potem nastąpiły tygodnie zaciętych walk wokół Ostrogu Reitwein (Reitweiner Sporn). O małe wioski Wuhden i Klessin toczyły się ciężkie boje. Wuhden padło pod koniec lutego.

Napór na Klessin rósł z trzech stron i doprowadził do okrążenia miejscowości przez wojska radzieckie. 24 marca ostatni sprawni Niemcy żołnierze wyrwali się z okrążenia, a Klessin ostatecznie wpadł w ręce Armii Czerwonej. Podczas trwających siedem tygodni walk zginęło lub zostało rannych wielu żołnierzy z obu walczących stron. W okolicy Klessin wystrzelono około 62.000 pocisków. Nigdzie indziej w Niemczech nie toczyły się tak zaciekle i długotrwałe walki o tereny zamieszkałe. Wieś i majątek Klessin zostały zrównane z ziemią.

Powracający w maju 1945 roku mieszkańcy zastali niewyobrażalny chaos. Ziemia była podziurawiona pociskami i poprzecinana licznymi okopami. Ciała poległych żołnierzy, rozkładające się na polach i w okopach, trzeba było dopiero pochować.

Od tego czasu minęło 80 lat. Dotychczas te dramatyczne wydarzenia, śmierć i zniszczenie nie były upamiętnione. Teren dawnego majątku był wykorzystywany w NRD jako wysypisko śmieci.

W 2009 roku stowarzyszenie Wuhdener Heimatverein e.V. przejęło to miejsce od BVVG. Wraz ze Stowarzyszeniem na rzecz poszukiwania poległych żołnierzy w Europie Wschodniej (VBGO), prowadzone są tam od 2008 roku poszukiwania poległych żołnierzy obu armii. Do tej pory odnaleziono i pochowano około 250 żołnierzy niemieckich i radzieckich. Służba poszukiwania niewybuchów i Niemiecka Komisja Grobów Wojennych towarzyszyły projektowi przez wiele lat. W tym samym czasie opracowano koncepcję, w jaki sposób obszar ten mógłby zostać urządzony jako miejsce pamięci i pomnik. Stowarzyszenie Wuhdener Heimatverein e.V. było wspierane przez VBGO, biuro planistyczne, kilka firm i wiele pomocnych rąk. Potomkowie Ottona von Albedylla, właściciela dworu, przekazali również hojne darowizny na sfinansowanie projektu.

Budowa pomnika i miejsca pamięci „Teatr działań wojennych – pałac Klessin” trwała około 15 lat. Oficjalne otwarcie nastąpiło 5 maja 2023 roku. Od tego czasu jest ono miejscem publicznym i dostępnym dla każdego. Jadąc ulicą Klessiner Straße w Podelzig, można z daleka zobaczyć duży portal pałacu, który uległ zniszczeniu podczas wojny i został odtworzony ze stali kortenowskiej.

Po prawej stronie odwiedzających wita duża stalowa tablica z wygrawerowanym laserowo napisem. Naprzeciwko znajduje się parking dla autobusów i samochodów osobowych. Po lewej i prawej stronie utwardzonej, okólnej ścieżki, tablice i słupki akustyczne dostarczają informacji o historii Klessina i walkach toczonych tu w 1945 r. Metalowe rzeźby zostały wykonane ze złomu pochodzącego z działań wojennych. Członkowie Stowarzyszenia Wuhdener Heimatverein e.V. utrzymują ten obszar społecznie wraz z innymi wolontariuszami.

Wuhdener Heimatverein e.V.
Wuhden 9a
15326 Podelzig

+49 157 778 275 34
heimatverein-wuhden@web.de
www.kriegsschauplatz-schloss-klessin.de

